

5 t/m 12 november 2021

Samen sociaal online

Colofon

Tekst – Redactieteam *Kwink*

Een aantal keer per jaar verschijnt *Kwink &*. Deze uitgaves worden samengesteld door de makers van *Kwink*, vooral aansluitend bij bekende themaweken in het basisonderwijs, zoals de Week Tegen Pesten (september), de Week van de Mediawijsheid (november) en de Week van de Lentekriebels (maart). Dan wordt de algemene doelstelling van de themawEEK verbonden met specifieke SEL-doelstellingen. Altijd inhoudelijk onderbouwd en met concrete lessuggesties voor de leerkracht.

Kwink &... de Week van de Mediawijsheid

Samen sociaal online

Dát is het thema van de jaarlijkse Week van de Mediawijsheid die in 2021 plaatsvindt van 5 tot en met 12 november.

De methode *Kwink voor sociaal-emotioneel leren* ondersteunt deze speciale week actief, omdat de door *Kwink* gehanteerde SEL-competenties voor het grootste deel ook voor mediawijsheid gelden.

In deze uitgave van de serie *Kwink &...* vind je een les uit de serie *Kwink voor burgerschap en mensenrechten*, te benaderen via www.kwinkvoorburgerschap-en-mensenrechten.nl.

Op dit platform zijn meerdere lessen rondom burgerschap beschikbaar. Deze lessen zijn gratis en dus vrij te gebruiken.

Dit zijn de doelstellingen per bouw van de drie lessen die we in totaal aanbieden:

- Onderbouw: Ik ontdek dat ik keuzes kan maken bij het kijken naar filmpjes.
- Middenbouw: Ik denk na voordat ik reageer op berichten.
- Bovenbouw: Ik ontdek de effecten van onware berichtgeving en kan kritisch omgaan met (online-) informatie.

Voor elke bouw is een nieuwe animatie gemaakt. Voor de onderbouw speelt zich die af op boerderij de Kakelhoeve; voor de middenbouw in de Stokstraat. In beide animaties spelen dieren de hoofdrol. Voor de bovenbouw is er een cartoon met geluid en effecten.

Relatie met burgerschap

Kinderen krijgen op steeds jongere leeftijd via internet en social media te maken met digitale informatie. Het is belangrijk om ze ervan bewust te maken dat niet alles wat ze zien en horen per definitie waar is. Berichten kunnen gebaseerd zijn op feiten of fantasie. Een kop van een artikel kan misleidend zijn. Voorbeelden van fraude door middel van phishing zijn er helaas genoeg. En desinformatie kan bewust verspreid worden met de bedoeling het denken en doen van mensen te beïnvloeden.

Voor het goed functioneren van de democratische samenleving is het een voorwaarde dat we weten in hoeverre aangeboden informatie waar, echt en te vertrouwen is. Om veilig, en met plezier, gebruik te kunnen (blijven) maken van de mogelijkheden van digitale communicatie, is het nodig dat kinderen een kritische houding ontwikkelen. Zo krijgen ze beter zicht op de mogelijke consequenties van onware berichtgeving en zullen ze een betere afweging kunnen maken bij het wel of niet delen van filmpjes, nieuwsberichten en chatberichten.

Natuurlijk bouwen we de lessen logisch op. Zo staan we met kinderen uit de onderbouw stil bij filmpjes. Daarover leren ze dat je zelf keuzes kunt maken over hoe lang je kijkt, en wat je kunt doen als je erg lang gekeken hebt. En dat ze zelf kunnen kiezen wat ze van zichzelf laten zien als anderen een foto of filmpje van hen maken.

Maak er een mooie, mediawijze week van!

Met vriendelijke groet, namens de makers van *Kwink*,

Wouter Siebers
projectleider *Kwink*

Onderbouw • Mediawijsheid

Lesschema

Lesdoel	Ik ontdek dat ik keuzes kan maken bij het kijken naar filmpjes.
Nodig	Smartphone / camera om een filmpje mee te maken (Oefening D), beeldscherm
Downloads	n.v.t.
Start	<ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Bekijk het startbeeld. - Klassikaal: Vraag aan de kinderen wat de jongen aan het doen is en hoe ze denken dat hij dat vindt.
Uitleg	<ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Bekijk en bespreek het lesdoel. <p>Hoofdbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Bekijk de hoofdanimatie. In de animatie komt een filmploeg op boerderij de Kakelhoeve. Gijs de Geit blijft de hele dag naar het scherm kijken.
Oefenen	<ul style="list-style-type: none"> - Oefening A: Bedenk dingen die zó leuk zijn dat Gijs stopt met televisie kijken. - Oefening B: Bedenk een dansje dat je kunt doen als je ogen moe zijn van het kijken naar een scherm. - Oefening C: Bedenk wat je kunt doen als je ogen moe zijn van het beeldscherm. Schrijf de activiteiten op briefjes en maak er een grabbelton van. - Oefening D: Bespreek welke dingen de kinderen wel of niet van zichzelf willen laten zien in een filmpje. Ze leren dat je iemand kunt vragen om een filmpje te verwijderen als ze gefilmd zijn terwijl ze dit niet wilden. Ze maken met de hele groep een filmpje waarin ze iets leuks van zichzelf laten zien.
Terugkijken	Laat de kinderen nog een keer het verschil ervaren tussen naar een beeldscherm kijken en bewegen.
En nu?	<p>Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laat het dansje (oefening B) regelmatig in de klas terugkomen, bijvoorbeeld als de kinderen een tijd naar het digibord hebben gekeken. Of laat een van de kinderen een briefje pakken uit de grabbelton en doe samen de activiteit die erop staat.

Als leraar ben je de regisseur van de les. Het is goed mogelijk de onderdelen uit Oefenen en En nu? over één of meerdere weken te verspreiden. Wel is het van belang om elke les steeds weer met terugkijken af te sluiten.

Toelichting op de lesinhoud

Deze les gaat over mediawijsheid. Mediawijsheid is een breed aandachtsgebied waarin voor kinderen ontzettend veel te leren valt. In deze onderbouwles beginnen we eenvoudig, door met kinderen stil te staan bij filmpjes. Zo leren kinderen dat je zelf keuzes kunt maken over hoe lang je kijkt, en wat je kunt doen als je erg lang gekeken hebt.

Daarnaast is er nog een tweede lesdoel: Ik kan zelf kiezen wat ik van mezelf laat zien als anderen een foto of filmpje van mij maken. Daar wordt aan gewerkt in oefening D.

Aan de hand van het animatiefilmpje over de Kakelhoeve (onderdeel Uitleg) komen beide onderwerpen aan de orde. Daarmee wordt een begin gemaakt met de kennis- en vaardigheidsontwikkeling over mediawijsheid, die in de midden- en bovenbouw verder wordt uitgebouwd.

Lesvoorbereiding

Lesdoel	Ik ontdek dat ik keuzes kan maken bij het kijken naar filmpjes.
SEL-competentie, basisvaardigheid, basistechniek	<ul style="list-style-type: none"> - SEL-competentie: Keuzes maken - Basisvaardigheid: Bewustwording over wat het met je doet als je (te) lang naar een scherm kijkt - Basistechniek: In beweging komen
Hulpmiddelen	n.v.t.
School als oefenplaats	Zowel op school als thuis komen kinderen veel in aanraking met beeldschermen. In deze les worden zij zich ervan bewust dat te lang naar een scherm kijken iets met je doet: je ogen en hoofd worden er moe van. En in dezelfde tijd kun je ook leuke andere dingen doen.
Nodig	Smartphone / camera om een filmpje mee te maken (Oefening D), beeldscherm

Start

Introductie lesinhoud en activeren voorkennis.

- ▶ Bekijk het startbeeld.

Bespreek met de kinderen: Wat zou deze jongen aan het doen zijn? Hoe vindt hij dat, denk je?

Uitleg

Toelichting lesdoel en informatie over lesdoel.

Vertel dat deze les gaat over filmpjes. Het kan heel leuk zijn om naar filmpjes te kijken. Maar het kan ook minder leuk worden, bijvoorbeeld omdat je lang achterelkaar kijkt. In deze les gaan de kinderen leren wat je dan kunt doen.

Ook staan de kinderen stil bij filmpjes die anderen van hen maken: Wat laten ze daarin wel en niet zien? En wat doe je als iemand jou gefilmd heeft terwijl je dat liever niet wilde?

Lesdoel

- ▶ Bekijk en bespreek het lesdoel.

Ik ontdek dat ik keuzes kan maken bij het kijken naar filmpjes.

Hoofdbeeld

- ▶ Open Hoofdbeeld. In de animatie komt er een filmploeg op de Kakelhoeve. Alle dieren worden gefilmd tijdens hun dagelijkse activiteiten, behalve Gijs: hij staat roerloos naast de 'baas van de film' (de regisseur). Het lukt hem niet om naar iets anders te kijken dan het scherm. Aan het eind van de dag blijkt dat Gijs niet één keer in beeld is geweest.

Vragen:

- Staat Gijs ook op de film?
- Hoe komt dat?
- Wat zou jij gedaan hebben als je Gijs was?
- Kijk jij weleens lang naar een scherm?
- Hoe vind je dat?
- Kun je ook té lang naar een scherm kijken?
- Hoe weet je dat?

Oefenen

Oefenen van de doelstelling en toepassen van aangereikte informatie in concrete situaties. Vergroten van sociale vaardigheden met behulp van basistechnieken en hulpmiddelen.

Oefening A - Wie krijgt Gijs de Geit aan het spelen?

Een van de kinderen gaat in het midden zitten. Het kind speelt Gijs de Geit en kijkt heel lang naar een scherm. Geef het kind een echt beeldscherm en laat het daarop naar een leuk filmpje kijken. De andere kinderen proberen ervoor te zorgen dat Gijs iets anders gaat doen: ze verzinnen leuke dingen en vragen of hij meedoet.

Bespreek na afloop:

- Is Gijs gestopt met kijken? Hoe kwam dat?
- Als Gijs niet gestopt is: Bij welke dingen vond hij het moeilijk om te kiezen? Weet Gijs zelf iets waarvoor hij wel gestopt zou zijn met kijken?
- Wie van de andere kinderen kon z'n ogen niet van het scherm afhouden bij dit spel (terwijl ze eigenlijk met Gijs bezig moesten zijn)?

Oefening B - Tijd voor iets anders!

Ga met de kinderen in een kring staan en lees het versje voor. De kinderen wijzen de lichaamsdelen aan die genoemd worden.

Je hebt voeten om te lopen,
knieën om te buigen,
handen om iets te pakken,
een mond om te praten,
een neus om te ruiken
en ogen om te kijken.

Laat de kinderen tien keer op en neer springen en vraag daarna of je daar moe van kunt worden. In welk deel van je lijf voel je dat? En als je iets zwaars moet tillen? Of als je heel ver moet lopen? Vraag daarna: Kunnen je ogen ook moe worden?

Vertel dat je ogen en hoofd moe worden als je te lang naar een scherm kijkt. Dan denken je ogen en je hoofd: Kunnen we nu weer eens iets anders doen?

Bespreek met de kinderen waar je aan kunt merken dat je ogen en je hoofd moe worden: je ogen kunnen gaan prikken, je hoofd wordt een beetje duf... dan is het tijd voor iets anders! Bedenk samen een dansje dat de kinderen kunnen doen als ze merken dat hun ogen en hoofd moe worden.

Oefening C - Als je moe bent van het beeldscherm

De kinderen zitten op de grond in een kring. Vraag aan de kinderen wat ze weleens doen als hun ogen moe zijn van het beeldscherm. Vertel iets wat je zelf graag doet op zo'n moment en vraag daarna aan de kinderen wat zij doen. Schrijf de activiteiten op briefjes en maak er een grabbelton van. Als de groep lang naar een scherm gekeken heeft, mag een van de kinderen een briefje grabbelen, en mag de leerkracht het voorlezen.

Oefening D - Kringgesprek: Een film over jou

In deze oefening gaan de kinderen aan de slag met de tweede doelstelling van deze les: Ik kan zelf kiezen wat ik van mezelf laat zien als anderen een foto of filmpje van mij maken.

Bespreek met de kinderen: Stel je voor dat er een film over jou wordt gemaakt. Wat zou je dan graag willen laten zien? Laat de kinderen hierop reageren. Vraag daarna: Zijn er ook dingen die je niet aan anderen wilt laten zien?

Leg uit: Als iemand een foto of filmpje maakt en op internet zet, kunnen heel veel mensen ernaar kijken. Daarom is het belangrijk om zelf te kiezen wat je wel en niet wilt laten zien. Maakt iemand toch een foto of filmpje van jou? Dan kun je diegene vragen om het weg te gooien en het niet aan anderen te laten zien. Jij bent de baas over jouw eigen film!

Maak samen een filmpje waarin alle kinderen iets leuks van zichzelf laten zien. Geef aan dat ze het ook mogen zeggen als ze liever niet op de film willen staan.

Terugkijken

Evaluatie van het lesdoel en hoe kinderen de les hebben ervaren.

▶ Open Terugkijken.

Lesdoel: Ik ontdek dat ik keuzes kan maken bij het kijken naar filmpjes.

Wat heb je geleerd in deze les?

Doe allemaal alsof je naar een filmpje kijkt. Kun je ook zien of iemand naar een grappig, spannend, enz. filmpje kijkt? Laat ook zien wat je kunt doen als je ogen moe worden van het kijken.

En nu?

Toepassen van het geleerde in de dagelijkse praktijk en onderzoeken hoe het lesonderwerp speelt in de samenleving.

Doen

Laat het dansje (oefening B) regelmatig terugkomen in de klas, bijvoorbeeld nadat de kinderen een tijdje naar het digibord hebben gekeken. Zo raken ze eraan gewend om een passieve houding af te wisselen met fysieke activiteit. Of laat een van de kinderen een briefje pakken uit de grabbelton en doe samen de activiteit die erop staat.

Middenbouw • Mediawijsheid

Lesschema

Lesdoel	Ik denk na voordat ik reageer op berichten.
Nodig	n.v.t.
Downloads	Stokstagram Checkvragen Nieuwsbericht
Start	<ul style="list-style-type: none"> - Groepjes: Laat de kinderen met elkaar uitwisselen wat ze graag doen of kijken op hun telefoon, tablet of computer. - Klassikaal: Laat de kinderen reageren op het startbeeld. Zou dit filmpje waar kunnen zijn? Waarom wel of niet?
Uitleg	<p>Informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Vertel de kinderen waarom het belangrijk is om na te denken voordat je reageert op berichten. - Klassikaal: Bekijk en bespreek het lesdoel en laat de twee checkvragen zien. <p>Hoofdbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Bekijk de animatie en beantwoord de vragen.
Oefenen	<ul style="list-style-type: none"> - Tweetallen: Laat de Stokstagram-berichten zien. De kinderen bedenken of het waar is of niet. - Kring: Fluister één voor één de berichten door en bespreek de bijbehorende vragen. - Tweetallen: Laat de kinderen om de beurt iets aan elkaar vertellen wat wel of niet waar is. De ander gebruikt de checkvragen om te bedenken wat hij met dit bericht doet. Tot slot schrijft elk tweetal een bericht op de <i>download</i> Stokstagram. Bespreek deze klassikaal.
Terugkijken	<ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Bekijk het lesdoel. - Individueel: Laat de kinderen op de <i>download</i> Stokstagram schrijven wat ze geleerd hebben. - Klassikaal: Laat de kinderen rondlopen met hun <i>download</i> Stokstagram en uitwisselen hoe ze de les hebben ervaren.
En nu?	<p>Doen</p> <p>Laat de kinderen thuis vertellen over de les met behulp van de vraag die onderaan de <i>download</i> Stokstagram staat.</p> <p>Onderzoeken</p> <p>Bespreek met de kinderen de dingen die ze gezien of gehoord hebben op sociale media. Gebruik hierbij de checkvragen.</p>

Als leraar ben je de regisseur van de les. Het is goed mogelijk de onderdelen uit Oefenen en En nu? over één of meerdere weken te verspreiden. Wel is het van belang om elke les steeds weer met Terugkijken af te sluiten.

Toelichting op de lesinhoud

Al vroeg krijgen kinderen te maken met berichten die verspreid worden via sociale media. Dat kan gaan om filmpjes, nieuws- of chatberichten die doorgestuurd worden. Zo worden kinderen in het snelle tempo van sociale media geïnformeerd en vermaakt. Het is belangrijk om ze ervan bewust te maken dat niet alles wat je leest en ziet per definitie waar is. Daarnaast is het belangrijk dat ze beseffen dat het delen of doorsturen van een filmpje, nieuws- of chatbericht consequenties kan hebben (voor anderen, maar ook voor henzelf). In deze les leren de kinderen zichzelf twee vragen te stellen als ze berichten op sociale media zien: 1. Is het bericht waar? 2. Is het leuk voor hem of haar? Met het stellen van deze twee vragen leren de kinderen om na te denken voordat ze reageren op berichten en worden ze zich meer bewust van de invloed van sociale media.

Lesvoorbereiding

Lesdoel Ik denk na voordat ik reageer op berichten.

SEL-competentie, basisvaardigheid, basistechniek

- SEL-competentie: Keuzes maken
- Basisvaardigheid: Kritisch zijn op wat je ziet, hoort en deelt op sociale media.
- Basistechniek: Aan de hand van twee vragen nadenken voordat je reageert op wat je ziet op sociale media.

School als oefenplaats

In de middenbouw zien de kinderen steeds vaker berichten via sociale media. Dan kan het een uitdaging zijn om onderscheid te maken tussen wat waar is en wat niet. Door kinderen te leren kritisch te zijn op wat ze zien en horen en te laten nadenken voordat ze er iets mee doen, zullen hun ervaringen met sociale media veelal positief zijn. Als leerkracht kun je zelf het goede voorbeeld geven door een kritische houding te laten zien en bij berichtgeving hardop de vragen te stellen: Is het waar? Is het leuk voor hem of haar?

Meer tips om kinderen bewust en actief te maken als het gaat om waarheid en echtheid op sociale media vind je onder 'En nu?'

Downloads

Nodig n.v.t.

Start

Introductie lesinhoud en activeren voorkennis.

Vraag wie van de kinderen al een telefoon heeft. Wie kijkt er weleens op een tablet of computer?

Maak groepjes van vier en laat elk groepje met elkaar uitwisselen wat ze graag doen of kijken op hun telefoon, tablet of computer. Vraag na vijf minuten om een klassikale terugkoppeling. Zijn er nog leuke kijktips?

▶ Vertel dat je ook een leuk filmpje hebt om te delen en laat het **Startbeeld** zien.

Laat de kinderen reageren op het filmpje. Als de kinderen zo'n filmpje zien, vragen ze zich dan weleens af of het wel echt is? Wanneer vragen ze zich dat meer af en wanneer minder? Zou dit filmpje waar zijn? Waarom wel of niet?

Uitleg

Toelichting lesdoel en informatie over lesdoel.

Vertel de kinderen dat het filmpje nep is. Toch is het 7 miljoen keer bekeken en heel vaak doorgestuurd. Veel mensen dachten namelijk dat het echt was. Maar: niet alles wat je online ziet of hoort is waar. Er zijn nieuwsbronnen die je serieuzer kunt nemen dan andere, bijvoorbeeld het Jeugdjournaal. Daar checken ze hun bronnen en doen ze goed onderzoek. Dat gebeurt niet bij elke nieuwsbron. Iederéén kan zelf filmpjes maken of berichten schrijven en deze op allerlei plekken online zetten en delen, zonder dat het waar hoeft te zijn. Soms proberen mensen je expres verkeerde informatie te geven: dat kan een grapje zijn, maar ook een serieuze poging om je gedachten te beïnvloeden. Als jij (per ongeluk) een onwaar bericht doorstuurt naar anderen, krijgen steeds meer mensen het bericht te zien. Daarom is het belangrijk om eerst zelf na te denken voordat je reageert op berichten.

Lesdoel

- ▶ Bekijk en bespreek het lesdoel.

Ik denk na voordat ik reageer op berichten.

- ▶ We gebruiken de volgende checkvragen om daarmee te oefenen:

- Is het bericht waar?
- Is het bericht leuk voor hem of haar?

Vertel de kinderen dat de Stokstaartjes ook online een bericht tegenkomen. Hoe zullen zij hierop reageren?

Hoofdbeeld

- ▶ Open Hoofdbeeld en bekijk de animatie.

Op Stokstagram verschijnt het bericht dat er gegarandeerd een prijs gaat vallen. De dieren bereiden zich voor door een gat in hun dak te maken, het één nog groter dan het ander. Soeri en Ed twijfelen of het bericht wel echt waar is, maar Steffie is overtuigd. Aart sloopt zelfs het hele dak van zijn huis. Als de dieren naar de lucht staren in afwachting van de prijs, valt er inderdaad iets naar beneden... regen!

Vragen

- Wat gaan Steffie en Aart doen bij de bouwmarkt? Waarom?

- Waarom willen ze een gat in hun dak maken?
- Hoe komt het dat Soeri en Ed twijfelen of het bericht op Stokstagram waar is?
- Zou dit bericht ook niet waar kunnen zijn?
- Wat hadden Steffie en Aart ook kunnen doen als ze dit bericht zouden zien?

Oefenen

Oefenen van de doelstelling en toepassen van aangereikte informatie in concrete situaties. Vergroten sociale vaardigheden met behulp van basistechnieken en hulpmiddelen.

Oefening A

Soerie en Ed hadden een soort voorgevoel, wat ervoor zorgde dat ze twijfelden aan het bericht. Het is goed om naar zo'n gevoel te luisteren. Daarnaast kun je jezelf actief de vraag stellen: Is het bericht wel echt waar? Dat gaan we oefenen!

- ▶ Maak tweetallen en laat één voor één de Stokstagram-berichten zien. Elk tweetal stelt zichzelf de vraag: Is dit bericht waar? Kunnen ze deze vraag met 'ja' beantwoorden, dan gaan ze staan. Bespreek kort de gedachtes van de kinderen voordat je het volgende bericht laat zien. Stel daarbij ook de vraag: Hoe zou je kunnen ontdekken of het bericht waar of niet waar is? (Vraag het na of zoek het op!)

- Een nieuwe smartphone voor maar 30 euro, af te halen bij Steffie!
- Ed heeft een babyhaai als huisdier: 'Hij is super tam en slaapt bij mij in bed.'
- Soeri geeft een feestje en alle Stokstaarten zijn welkom!
- Doe mee met de Stokstaart-prijsvraag en win een dagje Disneyland!
- Onderzoekers hebben het bewezen: Stokstaarten met een bril kunnen beter hoofdrekken.
- Ed en Steffie hebben verschrikkelijke ruzie gehad. Ze willen nooit meer met elkaar praten!

Oefening B

Vertel de kinderen dat het doorsturen of doorvertellen van een bericht gevolgen kan hebben. Welke? Dat gaan we deze oefening verkennen.

Bericht 1

Maak een kring. Vertel dat je een leuk bericht hebt gezien en vertel het aan de kinderen. Bijvoorbeeld een bericht zoals de geboorte van een pandabeertje in de dierentuin met een link om de camerabeelden te zien. Laat de kinderen reageren. Vertel dat sommige berichten, zoals deze, leuk zijn om te delen!

- ▶ Toon de twee checkvragen. Vertel dat je bij dit bericht hebt gekeken wat de bron was: dat was de dierentuin zelf. Toen dacht je: dat is nou leuk om te delen! Je stelde jezelf de checkvraag 'Is het bericht leuk voor hem of haar?' Je bedacht dat het bericht zeker leuk zou zijn voor de kinderen in de klas. Dus je kon daar JA op antwoorden. Want: het is leuk om te weten, toch?

- Is het bericht waar?
- Is het bericht leuk voor hem of haar?

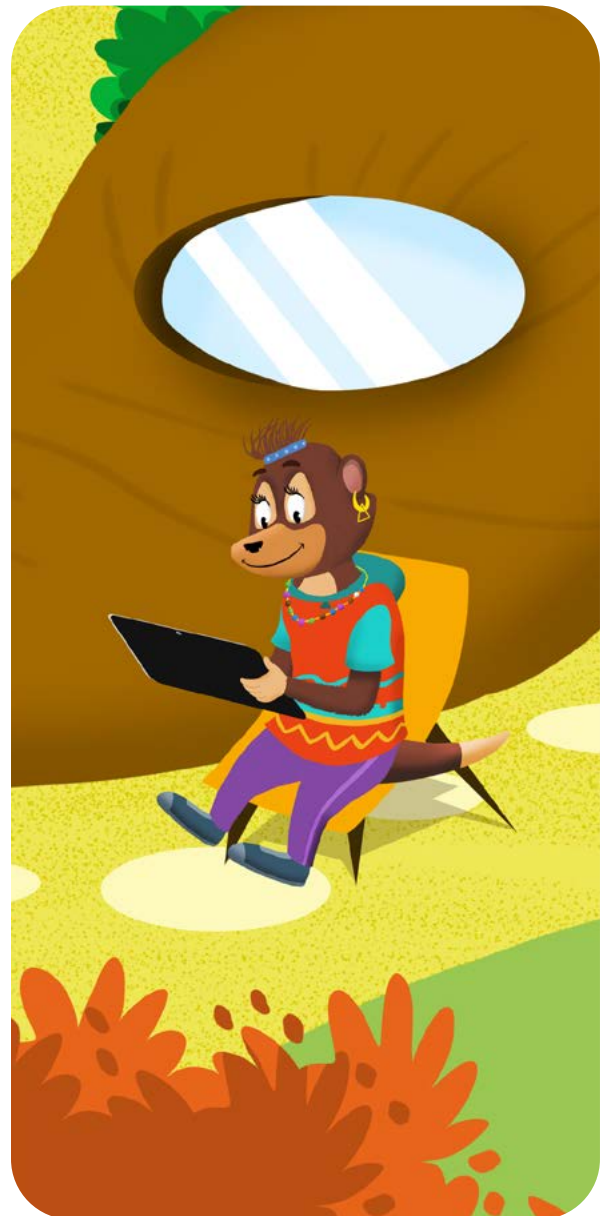
Bericht 2

Vertel dat je nog een bericht gelezen hebt op je telefoon en dat je dat ook gaat delen. Fluister het volgende bericht tegen het eerste kind in de kring: 'In patatjes zit paardensnot.' Laat dit kind het bericht doorvertellen aan het volgende kind. Die vertelt het door aan het volgende kind totdat het bericht de hele klas rond is. Stel dan de volgende vraag: Wie van jullie denkt dit bericht ook aan anderen buiten de klas te gaan vertellen?

Bekijk weer de twee checkvragen op het digibord. Vertel dat je vergat deze twee vragen aan jezelf te stellen toen je dit bericht las. En dat je het bericht net nog eens goed bekeken hebt: het blijkt van een website te zijn waar altijd onzin op staat. Bespreek met de kinderen hoe je bij dit soort berichten kunt checken of het waar is. Kun je het opzoeken of aan iemand vragen? En wat hadden de kinderen gedaan als ze wisten dat het

bericht nep was? Hadden ze het dan ook willen doorvertellen? Waarom wel/niet?

Benoem dat jouw besluit om het bericht te delen, niet handig was. Straks hadden sommigen van jullie het ook doorverteld aan anderen en kon niemand meer genieten van zijn patatjes! En dit gaat 'alleen maar' over patat. Stel dat iemand het bericht deelt dat onze koning heeft gezegd dat iedereen elke ochtend om zeven uur op school moet zijn. Of dat er een test komt die kinderen eerst moeten doen voordat ze naar school mogen. Dat is niet leuk voor ons.

Bericht 3

Vertel dat je nóg een berichtje te vertellen hebt en dat je zeker weet dat het waar is, want het gaat over iemand die je kent. Begin nu aan de andere kant van de kring en fluister dit kind het volgende in het oor: 'Mijn neefje van tien slaapt nog met een luiert!' Laat de kinderen het bericht weer doorvertellen.

Stel daarna de volgende vragen:

- Wie van jullie denkt dit bericht ook aan anderen te gaan vertellen?
- Hoe zou het voor mijn neefje zijn dat ik dit verhaal nu vertel?

Vertel de kinderen dat dit bericht misschien wel wáár is, maar dat je ook dan nog steeds moet bedenken wat je ermee doet. Het is misschien wel leuk voor jou om het door te vertellen, maar het is niet leuk voor het neefje!

Misschien hebben de kinderen zelf weleens meegemaakt dat er iets over hen werd doorverteld wat niet leuk was. Wie wil daar iets over vertellen?

Als er voorbeelden gegeven worden, bedenk dan samen wat je zou kunnen doen als je dit bericht hoort. En anders: Wat zou je kunnen doen als jij het bericht hoort dat iemands neefje van tien nog in zijn bed plast?

- ▶ Toon het volgende rijm en herhaal dit hardop. Vertel de kinderen dat dit een goede reminder kan zijn als je een bericht krijgt. Ook het woord 'niet' kan toegevoegd worden: Is het bericht NIET waar? Is het bericht NIET leuk voor hem of haar? Deel het dan NIET met elkaar!

Is het bericht waar?
Is het bericht leuk voor hem of haar?
Deel het met elkaar!

Extra

Je kunt deze oefening vaker doen. Fluister één kind een bericht in. Dit kind denkt goed na of dit bericht waar is en of het wel leuk is voor een ander. Daarna beslist het kind of het dit bericht wil delen met het kind naast zich.

Oefening C

Maak tweetallen. Om de beurt vertelt de één de ander iets wat hij in het weekend heeft gedaan. Iets wat wel of niet waar is. De ander bedenkt of het klopt wat er verteld wordt. Wat maakt dat je denkt dat het klopt? Of dat het ook weleens niet waar zou kunnen zijn? En zou je dit verhaal doorvertellen? Waarom wel of waarom niet? Natuurlijk krijgen we ook te horen of het bericht wel of niet waar is.

Tot slot bedenkt elk tweetal een bericht dat wel of niet waar is. (Fluister elk tweetal in of hun bericht waar moet zijn of niet, zodat er wat variatie is.) Hier kunnen ze ook het internet voor gebruiken. Ze schrijven dit bericht op de *download* Nieuwsbericht. Hang alle berichten op en laat de kinderen deze bekijken. Daarna gaan ze telkens, in verschillende rondes, staan bij het bericht waarvan:

- ze zeker weten dat het klopt;
- ze zeker weten dat het niet klopt;

- ze twijfelen of het waar is;
- ze het door zouden vertellen;
- ze het niet door zouden vertellen.

Tip

Laat de berichten hangen en bespreek er af en toe één.

- ▶ Gebruik daarbij de twee checkvragen en vraag ook hoe ze ontdekt hebben dat het bericht wel of niet waar is, en waarom ze denken dat ze het wel of niet aan iemand door zouden vertellen.

- Is het bericht waar?
- Is het bericht leuk voor hem of haar?

Terugkijken

Evaluatie van het lesdoel en hoe kinderen de les hebben ervaren.

- ▶ Open Terugkijken.

Lesdoel: Ik denk na voordat ik reageer op berichten.

Wat heb je geleerd in deze les?

Geef elk kind een uitdraai van de *download* Stokstagram. Hierop schrijven ze iets dat ze hebben geleerd. #dit heb ik geleerd...

Hoe heb je deze les ervaren?

Laat de kinderen met hun *download* Stokstagram door de klas lopen en met de kinderen die ze tegenkomen delen wat ze hebben geleerd. Ook vertellen ze elkaar hoe ze de les hebben ervaren. Daarna nemen ze even de tijd om hun eigen ervaring op de *download* te schrijven. #zo heb ik het ervaren...

En nu?

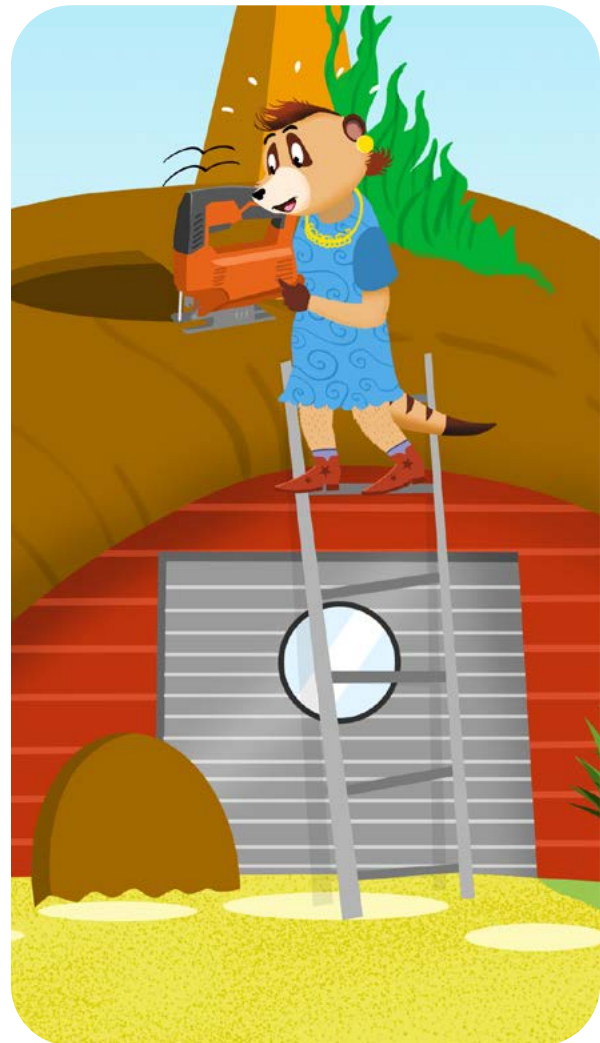
Toepassen van het geleerde in de dagelijkse praktijk en onderzoeken hoe het lesonderwerp speelt in de samenleving.

Doen

Laat de kinderen hun ingevulde *download* Stokstagram meenemen naar huis. Ze kunnen hun ouders vertellen over de les die ze hebben gehad. En de vraag stellen die onderaan de *download* staat: Wanneer hebben jullie een bericht gekregen dat niet bleek te kloppen?

Onderzoeken

Hang een uitdraai van de *download* Checkvragen op in de klas. Hebben de kinderen iets gehoord of gelezen op sociale media? Laat ze het delen met de klas. Beantwoord samen de twee checkvragen die op de *download* staan: Is het bericht waar? Is het leuk voor hem of haar? Beslis dan samen hoe je kunt reageren op het bericht: Zou je het delen? Waarom wel of waarom niet?

Download - Stokstagram

#zo heb ik het ervaren...

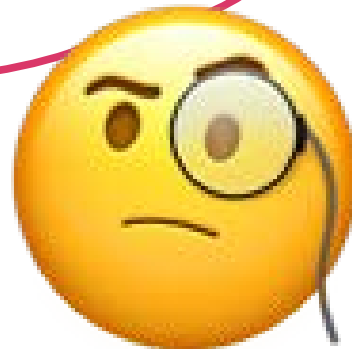
#dit heb ik geleerd...

Vraag voor thuis!

Wanneer hebben jullie een bericht gekregen dat niet leek te kloppen?

Download - Checkvragen

Is het bericht waar?

**Is het leuk
voor hem of haar?**

Download - Nieuwsbericht

NIEUWSBERICHT

Bovenbouw • Mediawijs

Lesschema

Lesdoel	Ik ontdek de effecten van onware berichtgeving en kan kritisch omgaan met (online) informatie.
Nodig	n.v.t.
Downloads	- Argusoog - Oefening 4
Start	- Klassikaal: Bekijk het startbeeld en bespreek de vraag: Kun jij zelf fake news herkennen? - Klassikaal: Doe de mini-quiz.
Uitleg	<p>Hoofdbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Bekijk en bespreek het hoofdbeeld (animatie over Argusoog). - Klassikaal: Bespreek de drie stappen van Argusoog. <p>Informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klassikaal: Geef een toelichting bij de term 'argusoog'. - Klassikaal: Leg uit waarom een kritische houding nodig is bij digitale informatie. - Tweetallen: Laat duo's de drie stappen van Argusoog toepassen op een bericht. - Klassikaal: Toon en bespreek Recht op vrije nieuwsgaring. - Klassikaal: Toon en bespreek het lesdoel.
Oefenen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laat de kinderen in tweetallen bedenken hoe ze kunnen checken of filmpjes en nieuwsberichten echt of waar zijn. 2. Laat de kinderen de stappen 1 en 2 van Argusoog toepassen op een filmpje en op eigen ervaringen met onware online informatie. 3. Laat de kinderen in groepjes alle stappen van Argusoog toepassen op drie berichten. 4. Laat de kinderen nadenken over de effecten van onjuiste berichten.
Terugkijken	- Klassikaal/individueel: Evalueer de les aan de hand van het lesdoel.
En nu?	<p>Doen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen passen de drie stappen van Argusoog toe op sociale mediaberichten. - De kinderen bedenken hoe ze zich sociaal kunnen gedragen op internet/ sociale media. <p>Onderzoeken</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kinderen verzamelen sociale mediaberichten die door klasgenoten onderzocht worden met behulp van de drie stappen van Argusoog.

Als leraar ben je de regisseur van de les. Het is goed mogelijk de onderdelen uit Oefenen en En nu? over één of meerdere weken te verspreiden. Wel is het van belang om elke les steeds weer met Terugkijken af te sluiten.

Zet je deze les in tijdens de Week van de Mediawijsheid (5 t/m 12 november 2021)? Verdeel de lesinhoud dan over die hele week. Hoe? Zie bij Oefenen.

Toelichting op de lesinhoud

Kinderen krijgen op steeds jongere leeftijd via internet en sociale media te maken met digitale informatie. Het is belangrijk om ze ervan bewust te maken dat niet alles wat ze zien en horen per definitie waar is. Berichten kunnen gebaseerd zijn op feiten of fantasie, een kop van een artikel kan misleidend zijn, en voorbeelden van fraude door middel van phishing zijn er helaas genoeg. Ook kan desinformatie bewust verspreid worden met de bedoeling het denken en doen van mensen te beïnvloeden.

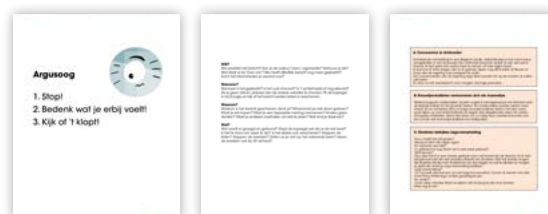
Voor het goed functioneren van onze democratische samenleving is het een voorwaarde dat we weten in hoeverre aangeboden informatie waar, echt en te vertrouwen is. Om veilig, en met plezier, gebruik te kunnen (blijven) maken van de mogelijkheden van digitale communicatie, is het nodig dat kinderen een kritische houding ontwikkelen. In deze les krijgen de kinderen de drie aanwijzingen van Argusoog als instrument aangereikt: Stop als er een alarmbelletje bij je gaat rinkelen, bedenk wat je voelt bij het bericht en: check de informatie!

Op deze manier worden de kinderen zich meer bewust van de inhoudelijke kwaliteit en de invloed van digitale informatie. Bovendien krijgen ze beter zicht op de mogelijke consequenties van onware berichtgeving en zullen ze een betere afweging kunnen maken bij het wel of niet delen van filmpjes, nieuwsberichten en chatberichten.

Zet deze les in tijdens de Week van de Mediawijsheid (5 t/m 12 november 2021). Het thema is 'Samen sociaal online'. Verdeel de lesinhoud over de hele week. Hoe? Zie bij Oefenen.

Lesvoorbereiding

Lesdoel	Ik ontdek de effecten van onware berichtgeving en kan kritisch omgaan met (online) informatie.
Burgerschapsvorming	Met deze les werk je aan opdracht 7 van de grote opdrachten van burgerschapsonderwijs, digitaal samenleven (curriculum.nu). De les draagt bij aan: <ul style="list-style-type: none"> - inzicht in eigen mediagebruik; - een kritische houding ten aanzien van bronnen/informatie; - bewustwording van de invloed van media op de beeldvorming, de waarheidsvinding en de identiteit; - het onderkennen van gevaren en weten hoe daarnaar te handelen. De les oefent de brede vaardigheden communiceren en kritisch denken.
SEL-competentie, basisvaardigheid, basistechniek	<ul style="list-style-type: none"> - SEL-competentie: Keuzes maken - Basisvaardigheid: Kritisch zijn op wat je ziet, hoort en deelt op sociale media - Basistechniek: Bronnenonderzoek
Hulpmiddelen	Argusoog (zie <i>download Argusoog</i>)
School als oefenplaats	In de digitale samenleving is goed en kritisch omgaan met online informatie een vereiste. De school biedt de kinderen de kans hierin te oefenen. Ook het bewust omgaan met beeldschermtijd wordt op school geoefend. Zo zal de leerkracht de inzet van digitale middelen zoals het digibord, het smartboard en smartphones regelmatig afwisselen met meer actieve werkvormen en benoemen waarom dit belangrijk is.

Downloads

Start

Introductie lesinhoud en activeren voorkennis.

- ▶ Bekijk het startbeeld, een mini-quiz die begint met de vraag:

Wat denk jij? Kun jij zelf fake news herkennen?

- Wie 'ja' kiest, gaat staan.
- Turf als leerkracht het aantal ja-zeggers en onthoud dit percentage.

Doe daarna de mini-quiz waarbij één voor één drie kopregels verschijnen.

De kinderen kiezen telkens voor 'fake' of 'fact'. Na iedere vraag verschijnt het juiste antwoord.

- Brandweer bevrijdt jongen nadat tong was vastgevroren aan brugleuning. (fact)
- Onderzoek bewijst: Friet van McDonalds helpt tegen kaalheid. (fake)
- Ongeveer 20% van de Nederlanders denkt dat ze zelf kunnen herkennen of iets nepnieuws is. (fake)

Sta stil bij het antwoord op de derde vraag: In werkelijkheid denkt ruim 50% van de Nederlanders dat ze zelf kunnen herkennen of iets nepnieuws is.

- Wat vinden de kinderen daarvan?

- Wat was het percentage in de groep?
- Hoe betrouwbaar vinden de kinderen digitale informatie?

Geef het onderwerp van de les aan: Hoe ga je om met digitale informatie, terwijl je weet dat een bericht misschien ook nepnieuws kan zijn?

Uitleg

Toelichting lesdoel en informatie over lesdoel en burgerschap.

Hoofdbeeld

- ▶ Open Hoofdbeeld en bekijk de animatie over Argusoog.

Inhoud

Een jongen zit achter zijn computer. Het scherm vertelt hem dat hij de hoofdprijs heeft gewonnen. Met één muisklik verzekert hij zich van 100.000 euro. Maar voordat hij kan klikken, verschijnt Argusoog die hem even laat nadenken over waar hij mee bezig is.

Gesprek

- Wat leert de jongen van Argusoog?
- Hoe belangrijk vind je het om kritisch te zijn als je internet en sociale media gebruikt?
- Wat houdt 'een kritische houding' in?

- ▶ Open 'Argusoog' en bespreek de drieslag:

Argusoog

1. Stop!
2. Bedenk wat je erbij voelt!
3. Kijk of het klopt!

Extra: De term argusoog

- ▶ Wil je uitleggen wat 'argusoog' betekent? Open dan 'Argus' voor een beknopte toelichting bij deze term.

Argus: reus in oude Griekse mythen (verhalen).

Hij bewaakte met zijn honderd ogen de mooie Io, het liefje van oppergod Zeus. Argus werd het symbool van waakzaamheid.

Kijken met argusogen betekent: kijken met een scherpziend oog en een wantrouwende blik.

Waarom is een kritische houding nodig?

Kom terug op de tweede vraag van het startbeeld ('Onderzoek bewijst: friet van McDonald helpt tegen kaalheid'). Dit bericht is fake news. Maakt het iets uit dat dit bericht nep is?

De kinderen bedenken in duo's wat de effecten kunnen zijn van deze foute informatie.

Geef daarna aan:

- Mensen die dit geloven gaan misschien extra friet eten om haaruitval te voorkomen.
- Mensen die ontdekken dat het niet klopt, verliezen wellicht het vertrouwen in (online)

nieuwsberichten.

- Informatie die niet klopt kan dus negatieve effecten hebben. Soms kan dat zelfs gevaarlijk worden.

- ▶ Open 'Vluchtelingen', een nieuwsfoto met de volgende kop:

Enorme toename vluchtelingen op Schiphol

- Laat de kinderen (duo's) de drie stappen van Argusoog toepassen: Stop! - Bedenk wat je erbij voelt! - Kijk of het klopt!
- Geef aan dat dit beeld en de tekst niet bij elkaar horen. Het gaat om een foto van mensen die de grens tussen Mexico en de VS proberen te passeren. Het heeft dus niets te maken met Schiphol. De foto en de tekst horen niet bij elkaar. Het bericht is fake. Hoe denken de kinderen nu over dit bericht? Wat kunnen de gevolgen zijn?
- Geef aan waar het gevaar in zit:
 - Mensen kunnen gaan denken dat dit echt is; daardoor krijgen ze een verkeerd beeld van de werkelijkheid.
 - Het bericht kan negatieve gevoelens aanwakkeren ten opzichte van migranten, asielzoekers en vluchtelingen in Nederland.

Informatie: Recht op vrije nieuwsgaring

- ▶ Toon en bespreek 'Vrije nieuwsgaring' om het belang van kritisch omgaan met (online) informatie voor onze democratische samenleving uit te leggen.

Recht op vrije nieuwsgaring

Nederland is een democratie: een gekozen regering neemt beslissingen over zaken als onderwijs, gezondheid en verkeer. Besluiten moet je nemen op basis van feiten en ware informatie. Nepnieuws kan mensen misleiden. Daarom moeten we kritisch omgaan met berichten en alle (online) informatie checken. Daarvoor is de zogenoemde vrijheid van nieuwsgaring belangrijk: iedere Nederlander heeft het recht om informatie te verzamelen of inlichtingen in te winnen zonder bemoeienis van wie dan ook.

Lesdoel

- ▶ Bekijk en bespreek het lesdoel.

Lesdoel: Ik ontdek de effecten van onware berichtgeving en kan kritisch omgaan met (online) informatie.

Oefenen

Oefenen van het lesdoel en toepassen van aangereikte informatie in concrete situaties. Vergroten sociale vaardigheden met behulp van basistechnieken en hulpmiddelen.

Zet deze les in tijdens de **Week van de Mediawijsheid** (5 t/m 12 november 2021).

- Verdeel de vier oefeningen over de vijf dagen van de week.
- Doe de les (tot aan het onderdeel Oefenen) op maandag.
- Doe de oefeningen 1 t/m 4 op dinsdag t/m vrijdag.
- Begin daarbij op dinsdag t/m vrijdag iedere oefening met het herhalen van het lesdoel en de drie stappen van Argusoog.
- Sluit telkens af met 'Terugkijken'.

Oefening 1 - Hoe kun je informatie checken?

Oefenen in het zelf onderzoeken van online informatie.

Hoe controleer je of informatie klopt?

- ▶ Toon nogmaals 'Argusoog'.
Laat de kinderen in tweetallen bedenken hoe ze stap 3 (Kijk of het klopt!) kunnen aanpakken.

Waar let je op als je zoekt naar nep of echt?

- ▶ Open 'Test' en bekijk het filmpje **Doe de test: kun jij echt nieuws en nepnieuws van elkaar onderscheiden?**
Geef vooraf de volgende kijkvraag: Waar letten deze kinderen op bij het kijken? Hoe pakken ze het aan? Bespreek dit samen na het kijken.
- ▶ Toon 'Startbeeld 2' met een herhaling van twee nieuwsberichten uit Start.

- Brandweer bevrijdt jongen nadat tong was vastgevroren aan brugleuning. (fact)
- Onderzoek bewijst: Friet van McDonald helpt tegen kaalheid. (fake)

Geef de volgende opdracht aan de groepjes: Hoe zou jij het aanpakken om deze berichten te checken? De kinderen bedenken zelf tips, technieken en handigheidjes.

- ▶ Open 'Startbeeld 3' met voorbeelden van hoe je deze twee berichten zou kunnen checken.

Brandweer bevrijdt jongen nadat tong was vastgevroren aan brugleuning (fact)

Kan een tong echt vastvriezen? Google eens sleutelwoorden als tong-ijzer-vriezen! Dan lees je dat bevroren ijzer heel snel de warmte van je tong en speeksel weghaalt waardoor je kunt vastvriezen. **Bron**

Japans onderzoek zegt: Friet van McDonald helpt tegen kaalheid (fake)

Zeggen de onderzoekers dat echt? Zoek de bron op!

Dan lees je dat het onderzoek iets anders zegt dan wat de media ervan gemaakt hebben. **Bron**

Geef ter afsluiting van deze oefening ieder kind de *download* Argusoog en neem hem samen door. De kinderen bewaren het kaartje om zelf te gebruiken.

Oefening 2 - Wanneer krijg je argwaan?

Delen van eigen ervaringen, vragen, twijfels en gevoelens met betrekking tot online informatie.

- ▶ Toon nogmaals 'Argusoog'.
Hoe werken stap 1 (Stop!) en stap 2 (Bedenk wat je erbij voelt!)?

Echt of niet echt?

Maak tweetallen.

- ▶ Toon 'Echt waar?', een tv-spelletje met daarin de vraag welke van de twee filmpjes (de skicapriolen of de tornadozoeker) echt waar is.
 - Ieder tweetal maakt een keuze ('skicapriolen' gaan staan; 'tornadozoekers' blijven zitten).
 - Enkele tweetallen vertellen waarom ze die keuze gemaakt hebben en waarom ze het gevoel hadden dat het filmpje wel of niet echt was.

- Kijk daarna het filmpje af en laat de duo's reageren: Wat vind je van de argumenten die de kandidaten geven?

Gespreksrondje Argusoog

Maak kleine groepjes. Geef ieder groepje een Argusoog (knikker). Wie Argusoog heeft, begint het gesprek met een eigen ervaring aan de hand van de volgende drie vragen:

- Wanneer kreeg/zag jij een bericht waarvan je dacht: 'Stop! Ho eens even! Wat is dit nou?'
- Waarom had je op dat moment het **gevoel** dat er iets niet klopte?
- En wat heb je er toen mee **gedaan**?

Het kind van wie de voornaam het meest vooraan staat in het alfabet begint het gesprek. Daarna rolt het Argusoog door naar het volgende kind in het groepje.

Oefening 3 - Factcheck en fake news

Zelfstandig toepassen van de kritische vragen van Argusoog.

- ▶ Toon nogmaals 'Argusoog'. Geef aan dat nu alle stappen zelfstandig doorlopen worden. Geef de volgende toelichting:
 - Zo meteen zie je drie berichten verschijnen: A t/m C.
 - Noteer de letter van het bericht waarbij je het sterkste het gevoel hebt: 'Stop eens even! Wat is dit nou?'

- ▶ Open 'Oefening 3' met drie berichten.

- Bericht A: Pinguïn en ijsbeer in gevecht! Pinguïn wint!
- Bericht B: Vervang uw betaalpas!
- Bericht C: Wij krijgen slecht les!

Opgavten voor kleine groepjes:

- Vertel elkaar eerst welke letter je genoteerd hebt en wat ervoor zorgde dat je juist bij dit bericht het meeste twijfelde.
- Check daarna samen alle drie de berichten met behulp van de hulpvragen op de *download* Argusoog.

Klassikale bespreking:

- Vraag na enige tijd aan de groepjes wat ze ontdekt hebben en welke hulpvragen bij een bepaald bericht het meeste opleverden.
- Geef aan dat de drie berichten fake zijn en waar je dat aan zou kunnen ontdekken.
 - Bericht A: Pinguïns leven op de zuidpool, ijsberen op de noordpool. Check de inhoud!
 - Bericht B: Bankpasjes regelt een bank nooit via een klik in een mail. Bel de bank zelf!
 - Bericht C: Deze kop klopt niet. Lees het hele bericht!

Oefening 4 - Effecten van onware berichtgeving

Nadenken over de effecten van onjuiste berichten

Geef de volgende opdracht:

- Zo meteen hoor je drie berichten: A t/m C.
- Noteer de letter van het bericht waarbij je het sterkste het gevoel hebt: 'Stop eens even! Wat is dit nou?'

- ▶ Open 'Oefening 4' en beluister de ingesproken radiorubriek waarin de volgende drie berichten (A, B en C) voorbij komen:
 - Bericht A: Coronavirus in drinkwater
 - Bericht B: Vrouwtjes-kolibries vermommen zich als mannetjes
 - Bericht C: Kinderen bekijken Lego-verzameling

Voor de leerkracht:

Zie de *download* Oefening 4 voor de volledige teksten van de berichten.

Toelichting bij de drie berichten:

- Bericht A: Dit bericht is fake want het bevat onjuiste informatie. Corona gedijt niet in drinkwater, waardoor er nagenoeg geen besmettingsgevaar is. **Bron**
- Bericht B: Dit bericht is waar (fact). **Bron**
- Bericht C: Dit bericht is fake, en niet alleen omdat het door de redactie is bedacht. Het enige wat de ooggetuige volgens eigen zeggen echt heeft gezien, is een man met kroeshaar. Al het andere heeft hij niet zelf gezien.

De kinderen noteren individueel tijdens het luisteren bij welk bericht (A, B, C) ze het meest waakzaam worden en denken: 'Stop!'

Maak daarna kleine groepjes en geef de volgende opdrachten:

- Vertel elkaar eerst welke letter je genoteerd hebt en wat ervoor zorgde dat je juist bij dit bericht het meeste twijfelde.
- Stel dat alle drie de berichten niet waar zijn, wat zijn dan mogelijk de gevolgen voor jezelf/ anderen als het bericht toch verspreid wordt?
- Bedenk een situatie waarin die gevolgen duidelijk zichtbaar worden en bedenk hoe je dit kunt uitspelen.

Enkele groepjes spelen voor de rest van de groep situatie A of C (naar keuze) uit waarin de gevolgen van een onwaar bericht duidelijk worden. Bespreek dit kort ter afsluiting van dit onderdeel.

Terugkijken

Evaluatie van het lesdoel en hoe kinderen de les hebben ervaren.

▶ Open Terugkijken.

Lesdoel: Ik ontdek de effecten van onware berichtgeving en kan kritisch omgaan met (online) informatie.

- Wat heb je vooral geleerd in deze les?
- Hoe heb je de les ervaren?

Wat heb je vooral geleerd in deze les?

Ieder kind noteert het antwoord in steekwoorden op een post-it en plakt het op een groot vel papier. Bespreek samen de meest genoemde leerpunten op de post-its.

Hoe heb je de les ervaren?

De kinderen gaan op een denkbeeldige lijn staan die twee uitersten verbindt: Ik vind de les heel zinvol - Ik vind de les helemaal overbodig. Laat enkele kinderen hun keuze toelichten.

En nu?

Toepassen van het geleerde in de dagelijkse praktijk en onderzoeken hoe het lesonderwerp speelt in de samenleving.

Doen

- De kinderen bewaren de *download* Argusoog uit oefening 3. Dit hulpmiddel passen ze toe op sociale mediaberichten die ze de komende tijd tegenkomen.
Extra opdracht: De kinderen laten deze drieslag (en de hulpvragen op de achterkant) ook door hun gezinsleden toepassen en doen in de groep verslag van die ervaringen.
- Wees sociaal online! Hoe sociaal gedraag jij je op internet/sociale media? Hoe zorg je ervoor dat je zelf te vertrouwen bent? Hoe voorkom je dat je zelf zomaar (per ongeluk) fake news gaat delen? De kinderen bedenken een week lang tips, schrijven die op kaartjes en doen die in een box. Neem daarna een week lang op een vast tijdstip iedere dag enkele tips uit de box en bespreek die samen.

Onderzoeken

Onderzoeksopdrachten:

- Laat de kinderen de komende week drie sociale mediaberichten selecteren die hen laten twijfelen of ze nu waar zijn of niet.
In de groep ruilen de kinderen hun drie berichten met iemand anders. Daarna gaan ze van elkaars berichten onderzoeken of die berichten fake of fact zijn. Hierbij gebruiken ze de *download* Argusoog weer.

Download - Argusoog

Argusoog

1. Stop!
2. Bedenk wat je erbij voelt!
3. Kijk of 't klopt!

[Download - Argusoog](#)**WIE?**

Wie plaatste het bericht? Ken je de auteur/ bron/ organisatie? Vertrouw je die? Wat staat er bij 'Over ons'? Wie heeft ditzelfde bericht nog meer geplaatst? Komt het internetadres je vreemd voor?

Wanneer?

Wanneer is het geplaatst? Is het oud of recent? Is 't achterhaald of nog relevant? Zie je geen datum, probeer dan bij andere websites te checken. Tik de kopregel in bij Google en kijk of het bericht eerder/elders is verschenen.

Waarom?

Waarom is het bericht geschreven, denk je? Wil iemand jou iets doen geloven? Moet je iets kopen? Moet je een bepaalde mening overnemen? Anders gaan denken? Moet je anderen overhalen om iets te doen? Wat vind je daarvan?

Wat?

Wat wordt er gezegd en getoond? Klopt de kopregel wel als je de rest leest? Is het te mooi om waar te zijn? Is het elders ook verschenen? Kloppen de feiten? Kloppen de beelden? Zetten ze je niet op het verkeerde been? Horen de beelden wel bij dit verhaal?

Download - Oefening 4

A. Coronavirus in drinkwater

Schokkende ontdekking! In een Belgisch stadje, vlakbij Brussel, is het coronavirus aangetroffen in het drinkwater. Een onthutste bewoner vertelt: 'Ik wist niet wat ik hoorde. Ik durf geen slok water meer te nemen uit mijn eigen kraan. Ik douche al twee dagen niet en ik gebruik alleen nog drinkwater uit flessen. Ik hoop dat de regering snel overgaat tot actie.' Een woordvoerder van de regering zegt deze kwestie tot op de bodem te zullen uitzoeken. En dan nu het weerbericht voor morgen. Zonnige perioden...

B. Vrouwtjes-kolibries vermommen zich als mannetjes

Wetenschappers onderzoeken al jaren vogels in het regenwoud van Panama. Van de kleinste kolibrie tot de grootste toekan. De onderzoekers worden zelden meer verrast. Tot ze ontdekten dat sommige vrouwtjes-kolibries tijdens het eten soms gaan lijken op mannetjes-kolibries. Ze krijgen dan felgekleurde veren. De wetenschappers ontdekten dat ze dat doen om zo rustig naar voedsel te kunnen zoeken zonder dat mannetjes-kolibries hen lastigvallen.

C. Kinderen bekijken Lego-verzameling

'Dus u heeft het zelf gezien?'
'Absoluut. Met mijn eigen ogen.'
'En wanneer was dat?'
'O, gisteravond nog. Maar het is veel vaker gebeurd.'
'Wat precies?'
'Nou, dan komt er een donker geklede man met kroeshaar de straat in. En ik heb zelf gehoord dat die dan kaartjes uitdeelt aan kinderen. Met dat kaartje mogen die kinderen bij die man thuis komen en dan krijgen ze wat te drinken en mogen ze gratis zijn enorme Lego-verzameling bekijken.'
'Lego-verzameling?'
'Ja, hij heeft drie kamers vol met Lego-bouwwerken. Vooral de kamer met allemaal Harry Potter-lego schijnt geweldig te zijn.'
'En verder?'
'Geen idee, meneer. Maar ze blijven wel vrij lang bij die man binnen. Meer zeg ik niet.'

Nog geen
Kwink-abonnement?
Probeer Kwink gratis uit.
Vraag een proefabonnement
aan. Dan kan de hele school
een aantal weken gratis met
Kwink aan de slag.

Ga naar:
www.kwinkopschool.nl

Tot ziens!

kwintessens

Berkenweg 11
3818 LA Amersfoort

KWINK
VOOR SOCIAAL-EMOTIONEEL LEREN

www.kwinkopschool.nl